
Bilanțul activității Comunității Andine după trei decenii și jumătate de funcționare

Camelia Candidatu

În anii `50 s-au purtat discuții serioase în vederea creării unei piețe comune a Americii Latine. Consensul nu a fost atins, iar LAFTA (Latin America Free Trade Agreement – Acordul de Liber Schimb Latino-American, ALALC – Asociación Latino-Americana de Libre Comercio) a fost unul dintre compromisuri. Acordul a avut la origine inițiativa statelor: Argentina, Brazilia, Chile și Uruguay. La sfârșitul anilor `50 au fost încorporate statele: Bolivia, Columbia, Mexic, Paraguay, Peru și Venezuela. Deși unele țări speraseră în adâncirea integrării pe calea creării pieței comune, acordul a stabilit ca obiectiv imediat crearea unei zone de liber schimb într-o perioadă de 12 ani. LAFTA a reunit state cu nivele de dezvoltare variate și diverse interese politice, care, de asemenea, aveau o serie de probleme în asigurarea unei infrastructuri adecvate, ca suport al dezvoltării activităților comerciale. Statele mai dezvoltate, Argentina și Brazilia, erau interesate în menținerea și protejarea pieței deja create pentru produsele pe care le produceau, în timp ce statele mai mici încercau să găsească noi oportunități pentru dezvoltarea industrială. Interesul statelor mari au dominat în cadrul negocierilor regionale.

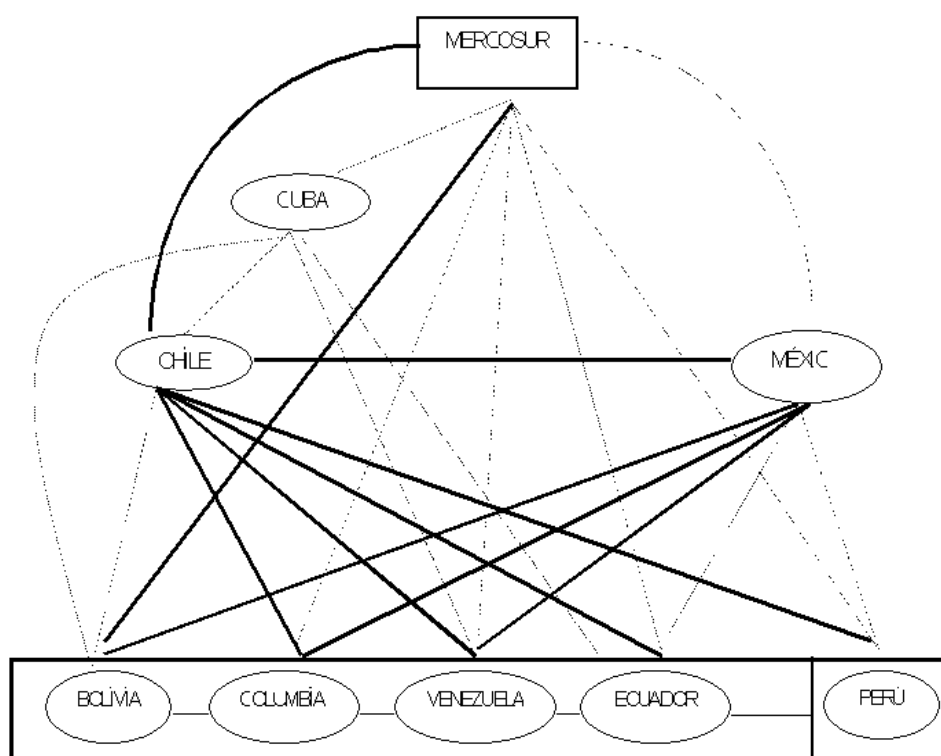
Accentul s-a pus în cadrul LAFTA în principal pe comerțul cu bunuri. Statele mai puțin dezvoltate din zona andină s-au simțit dezavantajate

în raport cu statele mai dezvoltate din regiune. Promisiunea conform căreia integrarea va fi deopotrivă benefică pentru toți s-a demonstrat nerealistă. Cele mai mari beneficii ale intensificării schimburilor cu produse manufacturate s-au resimțit la nivelul celor mai puternici. Încă de la început (1966) președinții statelor Columbia, Chile, Venezuela, Ecuador și Peru au exprimat nemulțumirea statelor mici în cadrul LAFTA și au punctat nevoia de accelerare a procesului de integrare, inclusiv necesitatea creării unui *grup andin*, în formula unei piețe comune. Ca răspuns, statele andine au semnat Acordul de la Cartagena (1969), având ca membri : Bolivia, Chile, Ecuador, Columbia și Peru. Venezuela s-a alăturat în 1973, iar Chile a părăsit organizația în 1976. Grupul Andin a fost expresia cea mai grăitoare a suportului instrumental de derulare a politicilor ISI (industrializare prin substituirea importurilor) la nivelul Americii Latine, tipic “vechiului regionalism”¹.

Astfel, în cadrul A.L.A.L.C - Acordului de Liber Schimb Latino-American, au apărut tendințe de redefinire a intereselor și de găsim de noi răspunsuri și soluții pentru intensificarea integrării regionale, iar rezultatul s-a concretizat în apariția unor noi scheme integraționiste (a se vedea diagrama nr. 1). Pactul Andin a avut la bază tocmai lipsa de progres integraționist la nivelul ALALC.

¹ Comunidad Andina, Tratados y Protocolos:
www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/acuerdo.htm

Diagrama nr.1: Acordurile negociate în cadrul ALADI *

Notă: linia continuă reprezintă existența unui acord de liber schimb, iar linia punctată reprezintă un acord selectiv.

* - Prin *Tratatul de la Montevideo* (12 august 1980), ALADI, conform rezoluțiilor 1-9 adoptate de Consiliul Miniștrilor Afacerilor Externe al LAFTA/ALALC, preia procesul de integrare economică de pe continent, început cu 2 decade în urma.

Sursa: *Studiul nr.129 / 2000, ALADI:*
<http://www.aladi.org/nsfweb/MenuPagsInternas/MarcosBuscador.htm>

Spre deosebire de ALALC, în cadrul noii grupări toate statele trebuiau să participe în mod activ și să se acorde o atenție specială statelor mai puțin dezvoltate (Bolivia, Ecuador); comerțul urma să fie liberalizat nu

numai pe baza negocierilor produs cu produs, dar și prin includerea de liste automate.

Prin ACORDUL ANDIN DE INTEGRARE SUBREGIONALA sau ACORDUL DE LA CARTAGENA(1969):“guvernele Boliviei, Columbiei, Ecuadorului, statului Peru și Venezuelei... au convenit asupra Acordului de Integrare Subregională, stabilind următoarele obiective și mecanisme:

**Acordul are ca obiectiv dezvoltarea echilibrată și armonioasă a țărilor membre în condiții de echitate, prin intermediul integrării și cooperării economice și sociale; să genereze creștere economică și crearea de locuri de muncă; să faciliteze participarea CAN (Comunitatea Andina) în cadrul procesului de integrare regională, cu scopul obținerii graduale a unei piețe comune latino-americe (art.1)*

**De asemenea, sunt urmărite obiective precum : reducerea vulnerabilității externe și îmbunătățirea poziției statelor membre în contextul economic internațional; întărirea solidarității subregionale și reducerea decalajelor de dezvoltare existente între statele membre, care vor conduce la creșterea nivelului calității vieții în cadrul subregiunii.*

**Dezvoltarea armonioasă trebuie să conducă la o distribuție echitabilă a beneficiilor derivate din procesul de integrare. Rezultatele fac obiectul analizelor periodice, prin luarea în considerare, între alți factori, a efectului asupra expansiunii exporturilor globale ale fiecărei țări, evoluția balanței comerciale în relațiile reciproce, evoluția PIB, generarea de locuri de muncă și crearea resurselor pentru investiții. (art.2)¹*

¹ Acuerdo de integracion subregional andino- “Acuerdo de Cartagena”, Comunidad Andina: <http://www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/acuerdo.htm>

Sursa: Comunidad Andina, „Quienes Somos?":
<http://www.comunidadandina.org/quienes.asp>

„Sistemul Andin de Integrare (Sistema Andino de Integracion – SAI) reprezintă un ansamblu de organe și instituții care funcționează într-o manieră armonizată și ale căror activități sunt orientate către atingerea obiectivelor de adâncire a integrării subregionale, promovare a poziției externe a acesteia și pentru fortificarea efectelor proceselor conexe demersului integraționist”.

În ciuda dificultăților întâmpinate de Grupul Andin ca urmare a eterogenității statelor componente, a instabilității economice și politice care a caracterizat întreaga Americă Latină în timpul războiului rece, a șocului datoriei externe din anii '80 și a politicilor de deschidere a piețelor promovate în anii '90, comerțul intra și extra-aregional a crescut semnificativ în cele peste trei decenii și jumătate de la lansare.

EXPORTURILE:

Exporturile totale ale statelor membre ale grupării au crescut de zece ori în intervalul de timp 1969-2002, atingând nivelul de 48 mild. USD. Principala piață pentru exporturile Comunității Andine (CAN) este America de Nord (care concentra 46% din totalul exporturilor CAN în 2002), în principal Statele Unite ale Americii. Pe locul doi ca

importanță este Uniunea Europeană (12%), urmată de Comunitatea Andină (10%).

Așa cum se poate observa în tabelul nr. 1, s-a înregistrat o diversificare a destinațiilor exporturilor CAN, în anul 1990 numai America de Nord și statele vest-europene receptau mai mult de 70% din exporturile grupării; între-timp a scăzut relevanța acestora, în anul 2002 ele cumulând doar 58% din exporturile Comunității Andine. Pe de altă parte, exporturile intra-comunitare și-au majorat ponderea de la 4% la 10% în perioada 1990-2002.

Din punct de vedere valoric, exporturile intra-comunitare au înregistrat o creștere spectaculoasă, de 55 de ori față de anul lansării Comunității și au atins valoarea de 5,19 mild. USD în anul 2002.

Tabelul nr.1: Exporturile Comunității Andine (CAN) după destinație (%)

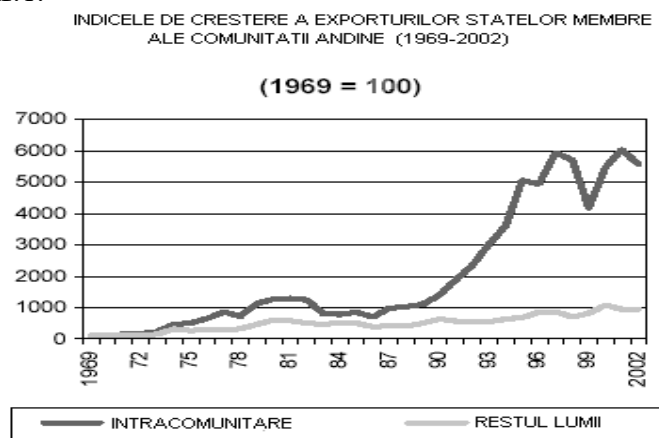
Zona Económica	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
CAN	4.2	6.1	7.8	9.6	10.0	12.7	10.3	11.8	13.9	9.1	9.0	11.2	10.3
MERCOSUR	2.8	3.3	3.0	3.1	3.6	3.9	3.6	4.2	3.9	3.9	4.0	3.6	2.8
UE (15)	19.3	18.2	17.9	16.3	18.7	18.9	15.7	14.6	16.0	12.9	9.9	12.0	12.3
NAFTA	53.3	45.0	47.4	48.5	44.9	42.8	49.4	47.8	45.2	49.4	50.7	46.1	45.9
Canada	5.1	3.3	2.4	1.8	2.9	3.6	2.6	3.5	3.8	3.9	2.5	3.4	2.6
SUA	89	87.5	88.4	89.3	88.8	90.9	92.5	90.2	89.5	89.8	91.9	91.0	85.7
Mèxic	1.6	2	3	3.1	3.9	2.7	1.8	2.9	3.0	2.8	2.4	3.4	3.4
ASEAN	0.2	0.5	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.3	0.4	0.5	0.5	0.5
MCCA	1.1	1.8	1.9	1.9	1.8	1.7	1.7	1.9	1.9	2.2	2.2	2.2	2.5
CARICOM	0.6	2.1	2.3	2.3	3.6	1.6	1.3	0.8	1.0	1.2	1.9	2.0	1.9
Altele	18.5	22.9	19.1	18.0	17.0	17.9	17.5	18.3	17.8	20.9	21.8	22.3	23.7
TOTAL	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: Documentos de Comunitada Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integracion Economica y Comercial – un balance para los paises andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Deși exporturile cu restul lumii sunt de zece ori mai dinamice decât cele intra-comunitare, ritmul mediu de creștere a celor din urmă a fost semnificativ mai mare față de ritmul mediu de creștere a exporturilor

către restul lumii. În deceniul zece, ritmul mediu anual de creștere a exporturilor intra-comunitare a fost de 16%, față de 6% pentru exporturile extra-comunitare.

Graficul nr.1:

O caracteristică evidentă care poate fi remarcată pe grafic este cea legată de manifestarea etapelor de bunăstare și criză, într-o formă mult mai accentuată la nivel subregional, decât în relațiile cu restul lumii. Astfel, criza începutului anilor '80 a afectat scăderea exporturilor către restul lumii cu 13% în anul 1982 și a continuat să scadă cu 8% în anul următor. La nivel subregional, reducerea cea mai amplă a exporturilor a fost înregistrată în anul 1983, când acestea au scăzut cu 36% față de anul precedent. În mod similar s-au repercutat și crizele de sfârșit de deceniu zece, îndeosebi criza asiatică, reducerea exporturilor cu restul lumii a fost de 20% în anul 1998 și s-a reușit recuperarea scăderii în 1999 printr-o creștere de 17%. În cazul exporturilor intra-andine, exporturile au înregistrat cea mai amplă contracție în anul 1999 (de 27%), dar recuperarea a survenit rapid, printr-o creștere de 31% în anul următor.

Această evoluție poate fi interpretată prin așa-numitul „efect de bumerang”, prin care o schimbare exogenă la nivelul cererii unei țări

(în acest caz exporturile către restul lumii) are efecte de multiplicare prin intermediul venitului, și pe această cale se generează creșterea cererii pe piața regională. Cu alte cuvinte, evenimentele externe – pozitive și negative – se propagă prin intermediul veniturilor la nivel subregional.

IMPORTURILE:

Importurile totale ale statelor andine au crescut tot de 10 ori în perioada 1969-2002 și au atins nivelul de 39 mild. USD. SUA și UE sunt principalii furnizori ai CAN, ei au asigurat 34%, respectiv 15% din importurile totale andine din anul 2002. Cu o tendință în creștere în anii '90, pe locurile imediat următoare se situează Comunitatea Andină și MERCOSUR, cu 14% și 11% în 2002 după cum se poate observa în tabel:

Tabelul nr.2: Importurile Comunității Andine după origine (%)

Zona Economica	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Comunitatea Andina	6.7	7.7	7.8	9.2	10.9	13.0	13.4	13.5	11.5	11.6	13.8	13.2	13.9
MERCOSUR	8.7	8.8	8.2	8.0	7.9	7.8	7.3	7.5	7.6	7.4	8.4	8.8	11.2
UE-15	23.7	21.5	20.6	19.7	19.2	18.1	18.7	17.1	18.3	18.1	16.3	15.4	15.1
NAFTA	42.8	44.1	44.1	43.6	40.5	41.4	42.5	42.5	40.8	41.9	38.8	37.8	33.8
Canada	6.6	5.7	4.9	4.5	6.6	6.8	7.0	6.6	6.7	5.8	6.6	6.8	6.0
SUA	86.7	88.6	89.6	89.5	85.5	84.4	83.6	84.0	83.4	84.7	82.5	80.0	80.4
Mexic	5.1	4.4	4.8	5.3	7.2	8.2	8.9	9.1	9.5	9.1	10.5	12.9	13.1
ASEAN	0.4	0.4	0.5	0.5	0.7	0.7	0.8	0.7	0.8	0.8	1.1	1.1	1.3
MCCA	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4	0.3	0.3	0.4	0.3	0.2	0.3	0.3
CARICOM	0.5	0.6	0.5	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.3	0.5
Altele	17.0	16.7	18.0	18.4	20.0	18.2	16.6	18.1	20.3	19.6	21.0	23.1	24.0
TOTAL	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sursa: Documentos de Comunitad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integración Económica y Comercial – un balance para los países andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

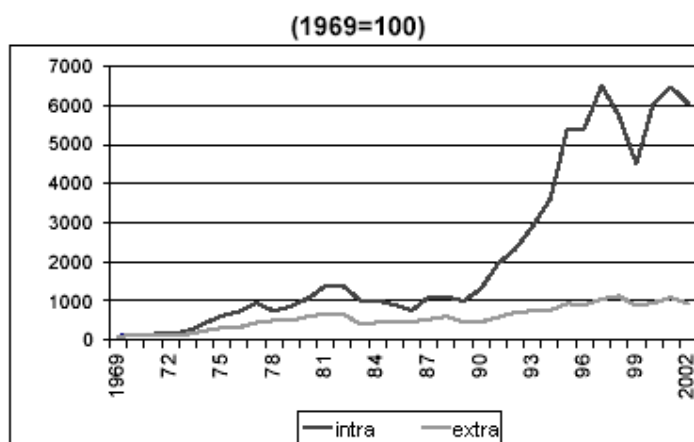
Analiza creșterii importurilor provenite din cadrul Comunității Andine și din relația cu restul lumii relevă o oarecare simetrie: creștere

sustenabilă în anii '70 (cu excepția anului 1978), diminuarea ritmului de creștere în anii '80, recuperarea din prima jumătate a anilor '90 și căderea de la sfârșitul deceniului.

Anii cu cele mai mari ritmuri de creștere a importurilor intra-comunitare – nivele peste 30% - au fost în același timp anii cu rate crescute ale importurilor extra-comunitare (cu ritmuri medii anuale de peste 10%), cu excepția anului 1991 (când importurile intra-comunitare au crescut cu 31%, iar cele extra-comunitare cu doar 1%).

Graficul nr.2:

Indicele de creștere a importurilor statelor andine (1969-2002)

* *intra* - importuri intracomunitare

extra - importuri extracomunitare

Sursa: Documentos de Comunidad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integración Económica y Comercial – un balance para los países andinos”:

<http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

BALANȚA COMERCIALĂ INTRACOMUNITARĂ

În perioada 1969-1990 balanța comercială a statelor andine a avut o evoluție fluctuantă și este greu de stabilit tendințe ale acesteia. După 1990, după definitivarea zonei de liber schimb, se pot identifica unele tendințe:

- Bolivia a prezentat o balanță pozitivă și în creștere, atingând valoarea de 233 mil. USD în anul 2002;
- Comportamentul Columbiei a fost fluctuant, dar cu tendințe de echilibrare, în anul 2001 a înregistrat un surplus de 1 mild. USD, în 2002 surplusul a fost mai modest: de 864 mil. USD;
- Ecuador și Peru sunt statele andine care prezintă permanente deficite în cadrul comerțului subregional, de 636 mil. USD, respectiv 702 mil. USD în 2002. În timp ce Peru a diminuat deficitul în perioada 2000-2002, Ecuador a majorat semnificativ deficitul comercial după 1999, ca urmare a crizei economice din anul respectiv și a sistemului de dolarizare a economiei care a survenit după această dată. În cazul statului Peru, deficitul se datorează în principal importurilor de petrol care reprezentau 36% din totalul importurilor sale subregionale. De menționat că Peru a devenit membru al zonei de liber schimb andine mult mai târziu, respectiv în anul 1992 și nu a avut suficient timp pentru a beneficia de avantajele integrării asupra propriilor exporturi, pentru a putea diminua pe această cale din nivelul deficitului comercial;
- Venezuela a prezentat o balanță pozitivă în cadrul comerțului subregional în anii '90, depășind valoarea de 1 mild. USD în 1997. Din 1999 tendința a fost descrescătoare, ajungând chiar la situația de deficit, de 712 mil. USD în anul 2001, an în care acest stat s-a confruntat cu o severă criză economică. În anul 2002 se reușește echilibrarea balanței comerciale cu regiunea andină.

STRUCTURA EXPORTURILOR

Exporturile statelor andine către restul lumii concentrează un număr redus de produse, care sunt de regulă produse primare (materii prime, produse alimentare și combustibili). Pentru Bolivia 57% din veniturile

extra-comunitare s-au datorat exportului de gaz, petrol, minereuri (zinc, aur și staniu); Columbia a obținut 51% din venituri din exportul de petrol, ulei și cafea; Ecuador 66% din exportul de petrol și bumbac; Peru 55% din minereuri (aur, cupru și zinc) și făină de pește; Venezuela 83% din petrol și derivate ale acestuia. În mod contrar, exporturile acestor produse nu sunt semnificative în cadrul relațiilor intra-andine, cu excepția exporturilor de petrol de către Ecuador și Venezuela, care au reprezentat 38%, respectiv 15% în totalul exporturilor intra-andine ale statelor în cauză.

Aceste produse au un nivel scăzut de valoare adăugată și nu avantajează semnificativ economiile regiunii, cu atât mai mult cu cât ele nici nu pot influența prețurile de tranzacționare, care se stabilesc pe piața internațională în funcție de fluctuațiile cererii statelor dezvoltate și de cel al stocurilor internaționale.

În contrast, în cadrul exporturilor intracomunitare, rolul dominant l-au avut produsele manufacturate, care reprezentau aproximativ 94% din totalul exporturilor (cu excepția Ecuadorului, pentru care 38% din exporturile de pe piața andină erau reprezentate de petrol și numai 50% de către bunuri manufacturate). Produsele manufacturate joacă un rol mai modest în cadrul exporturilor extra-comunitare, acestea reprezintă în medie 44% din totalul exporturilor din ultimii ani.

Tabelul nr. 3: Participarea produselor manufacturate în cadrul exporturilor CAN(%)

ȚARA	1990-95			1996-2000			2002		
	INTRA	RL	INTRA/RL (%)	INTRA	RL	INTRA/RL (%)	INTRA	RL	INTRA/RL (%)
Bolivia	72.5	52.3	22.9	81.9	55.1	45.3	94.4	41.8	90.3
Columbia	85.3	38.4	34.6	89.3	35.3	56.3	96.3	42.6	54.8
Ecuador	56.1	31.1	16.0	67.5	34.7	28.4	53.3	27.7	36.7
Peru	93.7	76.1	10.0	96.0	76.0	9.8	96.5	75.2	9.0
Venezuela	96.3	44.5	14.4	91.9	39.9	18.4	97.2	37.5	14.7
CAN	86.0	45.8	17.6	88.0	43.7	24.7	90.0	44.0	24.7

* *intra* – exporturi intra-comunitare

RL – restul lumii

Sursa: Documentos de Comunidad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integración Económica y Comercial – un balance para los países andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Diferența între cele două piețe (intra-andină și restul lumii) este mult mai vizibilă atunci când se face analiza bunurilor manufacturate cu grad înalt de prelucrare. Și valoare adăugată crescută. La nivelul întregii Comunități Andine acestea reprezentau doar 13% în cadrul exporturilor extra-comunitare și 58% în cadrul exporturilor intracomunitare în anul 2002. Această caracteristică este deosebit de importantă pentru piața andină, deoarece poate genera în timp avantaje competitive superioare și o participare mai activă inclusiv pe piața extra-andină, de asemenea se va putea asigura într-un astfel de scenariu soluții suplimentare pentru piața muncii, prin generarea de locuri de muncă.

Tabelul nr. 4: Ponderea produselor manufacturate cu grad înalt de prelucrare în cadrul exporturilor Comunității Andine

TARA	1990-95			1996-2000			2002		
	INTRA	RL	INTRA/RL (%)	INTRA	RL	INTRA/RL (%)	INTRA	RL	INTRA/RL (%)
Bolivia	8.1	17.6	7.7	16.2	30.8	14.8	4.7	22.5	8.3
Columbia	70.1	25.0	44.0	71.6	22.2	71.8	76.4	25.3	73.2
Ecuador	36.3	2.9	107.7	43.6	5.2	119.4	33.4	5.7	112.3
Peru	37.6	16.2	19.2	48.1	15.7	23.7	59.3	15.5	26.9
Venezuela	46.8	6.1	52.3	48.7	6.5	59.1	54.8	6.6	47.4
CAN	51.7	11.6	42.4	55.7	11.8	57.9	57.9	12.5	56.1

Sursa: Documentos de Comunitada Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integracion Economica y Comercial – un balance para los paises andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Comunitatea Andină prezintă o deosebită relevanță pentru Columbia, CAN asigură piață de desfacere pentru 50% din exporturile columbiene, din care 76% sunt produse manufacturate cu valoare adăugată ridicată. Pentru Peru și Venezuela piața comunitară per-ansamblu nu prezintă relevanță în aceeași măsură în care ea prezintă importanță pentru grupul de produse cu valoare adăugată crescută, ca și pondere în totalul exporturilor lor intra-andine (de 50%). În relația cu restul lumii Peru și Venezuela exportă produse manufacturate înalt prelucrate în proporții de numai 16%, respectiv 7%. Ecuador și-a diminuat cota exporturilor acestor produse către Comunitate, dar continuă să rămână mai concentrat pe piața regională decât cu restul lumii (33% versus 6%). Cazul Boliviei este special, rolul produselor înalt prelucrate este redus în cadrul exporturilor intra-CAN (4,7%), față de 22,5% în relația cu restul lumii.

STRUCTURA IMPORTURILOR

Ca și în cazul exporturilor, structura importurilor statelor andine în anul 2002 se diferențiază mult pe piețe, în funcție de destinația economică.

Importurile intra-comunitare tind să se concentreze pe categoria bunurilor intermediare, a căror proporție în totalul importurilor este de peste 40% în majoritatea cazurilor, mai puțin în cazul Boliviei, unde nivelul este de 60% și Peru, pentru care peste 50% din importurile sale din cadrul Comunității Andine sunt combustibili și petrolul.

Venezuela și Bolivia sunt statele care importă cea mai ridicată cotă de bunuri de consum la nivel de regiune, peste 30% din importurile intra-comunitare. În cazul Columbiei și Ecuadorului, peste 20% din importurile lor sunt bunuri de capital, în principal echipamente de transport.

În ceea ce privește importurile extra-comunitare, Bolivia, Ecuador și Venezuela importă în principal bunuri de capital, în proporție de peste 40% din total. Pentru Columbia și Peru cota acestei categorii de produse este mai restrânsă (30%), dar peste 40% în totalul importurilor extra-comunitare sunt reprezentate de bunuri intermediare pentru industrie.

În general, toate statele membre ale Comunității Andine, cu excepția Boliviei, și-au majorat proporția bunurilor de consum în totalul importurilor extra-comunitare, deși în toate cazurile, acestea nu au depășit 20% din totalul importurilor extra-comunitare.

Aceste rezultate au fost înregistrate ca urmare a reducerii barierelor tarifare față de terți și aplicării unei structuri tarifare care a favorizat importurile de bunuri intermediare și de capital.

Impactul integrării asupra economiilor andine:

Un mod de evaluare a efectelor procesului de integrare asupra bunăstării regiunii constă în identificarea fenomenelor de creare și deturnare de comerț, pentru care se pot folosi indicatori precum: evoluții ale nivelelor tarifare, gradul de deschidere al economiilor și efectele importurilor din terțe state.

Barierile tarifare:

Toate statele andine au redus semnificativ taxele vamale o dată cu demararea demersului integraționist, astfel că s-a ajuns de la o medie andină de 80% în 1972 la un nivel mediu de 11% în 2002. Procesul de integrare se pare că nu a afectat deschiderea externă a economiilor către partenerii extra-regionali.

Tabelul nr. 5: Nivelul mediu al taxelor vamale în cadrul Comunității Andine (1972 – 2002)

	1972	1985	1988	1991	1994	2002
Bolivia	54.0	22.7	16.6	9.2	9.7	9.3
Columbia	70.0	46.5	46.3	16.4	11.3	11.7
Ecuador	106.0	58.7	44.5	16.6	11.0	11.4
Peru	90.0	64.4	70.5	16.2	15.6	10.6
Venezuela	-	31.6	42.2	15.1	11.3	12.1
Nivel mediu CAN	80*	44.8	44.0	14.7	11.8	11.0

* fara Venezuela

Sursa: Documentos de Comunitad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integracion Economica y Comercial – un balance para los paises andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Gradul de deschidere al economiilor andine(abordare comparativă în contextul Americii Latine):

Ponderea comerțului exterior în cadrul PIB-ului Comunității Andine este de 36%, ceea ce înseamnă că avem de a face cu economii cu grad mediu de deschidere la nivelul Americii Latine. Statele andine care au

manifestat un nivel mai ridicat de deschidere al economiilor au fost Bolivia și Ecuador, cu ponderi de 41% și 46%.

Ecuador și Venezuela, în calitate de exportatori de petrol, înregistrau o cotă ridicată a exporturilor în cadrul PIB, de aproximativ 25%, similare nivelelor înregistrate de Mexic (26%) și Chile (27%), considerate a fi economiile cele mai deschise ale Americii Latine.

Țările cu cea mai mică deschidere sunt Peru și Columbia, cu o participare a comerțului exterior în cadrul PIB sub 30%. Ponderea în cadrul PIB al exporturilor a fost de 11,9%, respectiv 13,4%, iar ponderea importurilor a fost de 13,6%, respectiv 14,5%. Pentru o idee de ansamblu asupra situației CAN raportată la întreg ansamblul Americii de Sud, este important de știut că statele membre MERCOSUR prezintă situații similare: participarea exporturilor la crearea PIB a fost de 11% în cazul Braziliei, 11,6% pentru Argentina, 11% pentru Uruguay și 14% pentru Paraguay.

Tabelul nr 6: Gradul de deschidere al economiilor andine (media perioadei 1997- 2002)

TARA	(X+M)/PBI	X/PBI	M/PBI	X/M
Bolivia	41.4	17.0	24.4	70.2
Columbia	27.9	13.4	14.5	93.2
Ecuador	45.6	23.4	22.6	107.5
Peru	25.5	11.9	13.6	88.2
Venezuela	38.3	24.0	14.3	170.0
MEDIA	35.7	17.9	17.9	105.8
CAN*				
CAN- RL**	28.9	17.7	15.2	116.5

Media CAN: nivelul mediu al gradelor individuale de deschidere a economiilor statelor andine;*
*CAN – RL** : Gradul de deschidere al Comunității Andine ca și grup, raportat la restul lumii.*

Sursa: Documentos de Comunidad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integración Económica y Comercial – un balance para los países andinos”:
<http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Pe de altă parte, dacă se analizează evoluția gradului de deschidere începând cu anii '70, diferențiind Comunitatea Andină de restul lumii, Bolivia se menține stabilă la nivel agregat, gradul său de deschidere la nivel subregional a fost în continuă creștere, în timp ce în relația cu restul lumii acest indicator s-a diminuat de la 41% în anii '70 la 35% în intervalul de timp 1997- 2002.

Columbia și Ecuador mențin tendința de deschidere atât către regiunea andină, cât și către restul lumii, cu o creștere a ponderii comerțului cu restul lumii în cadrul PIB de la 20,8% (anii '70) la 23,5% în perioada (1997 – 2002) pentru Columbia, respectiv creștere de la 34,2% la 37,4% pentru Ecuador.

Pentru Peru și Venezuela, deschiderea comercială totală și cea în raport cu restul lumii s-au redus în anii '90 comparativ cu deceniile anterioare, deși regiunea manifesta tendințe opuse de evoluție.

Tabelul nr. 7: Evoluția gradului de deschidere a economiilor andine

TARA		1970-79	1980-89	1990-99	1997-2002
Bolivia	Total	42.3	39.6	38.5	41.4
	Intra - CAN	1.6	1.5	4.3	6.2
	RL	40.7	38.1	34.2	35.2
Columbia	Total	22.5	23.8	26.5	27.9
	Intra - CAN	1.7	2.1	3.5	4.3
	RL	20.8	21.7	23.0	23.5
Ecuador	Total	37.3	38.5	42.4	45.6
	Intra - CAN	3.1	2.2	4.7	8.0
	RL	34.2	36.2	37.6	37.6
Peru	Total	27.9	27.6	22.6	25.5
	Intra - CAN	2.1	1.8	2.6	3.1
	RL	25.8	25.9	20.0	22.4
Venezuela	Total	49.8	62.4	48.6	38.3
	Intra - CAN	0.7	1.3	3.2	2.9
	RL	49.1	61.1	45.4	35.4

*RL- restul lumii

Sursa: Documentos de Comunitada Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integracion Economica y Comercial – un balance para los paises andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

O dată prezentați indicatorii de mai sus pe baza cărora s-ar putea identifica fenomene de creare sau deturnare de comerț, rămâne totuși greu de cuantificat rezultatul. Pe de o parte, reducerea semnificativă a taxelor vamale, evoluția gradului de deschidere a economiilor andine, încheierea de acorduri comerciale cu alte state de către acestea, nu au reprezentat decât încadrarea într-o tendință generală de liberalizare comercială înregistrată pe plan internațional, ceea ce confirmă o dată în plus că regionalismul deschis slăbește posibilitățile de deviere de comerț. Cu toate acestea, rămâne o parte importantă a comerțului intra-comunitar suficient de protejat.

Bolivia, Columbia și Ecuador s-a înregistrat o creștere în ceea ce privește ponderea medie a importurilor de bunuri din afara subregiunii. În cadrul zonei andine, creșterea cererii pentru bunuri a celor trei state menționate nu ar afecta cererea de bunuri din afara subregiunii, pentru a conduce la un fenomen de deviere de comerț.

Pentru Peru, ponderea medie a importurilor de bunuri andine a crescut, concomitent cu înregistrarea unei reduceri a acestora din afara sub-regiunii în anii '90, pentru ca acestea din urmă să crească ulterior. Interesant este de menționat că această creștere a importurilor andine a coincis în mare parte cu perioada în care Peru s-a retras din zona de liber schimb, astfel că rezultatele nu pot fi apreciate ca fiind generate de procesul integraționist.

Doar în cazul Venezuelei s-a înregistrat o reducere importantă a ponderii medii a importurilor din țări străine începând cu anii '90, cu o majorare concomitentă a importanței importurilor andine. Dat fiind scăderea semnificativă a importurilor din afara regiunii andine, se poate trage concluzia că s-a produs o deviere de comerț, dat tot la fel se poate explica rezultatul ca fiind conjunctural, ca urmarea unei perioade de recesiune.¹

¹ Documentos de Comunidad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integración Económica y Comercial – un balance para los países andinos”: <http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

Comunitatea Andină - rezultate ale anului 2003*Comerțul intra-regional*

În anul 2003, comerțul intra-regional pentru statele membre ale Comunității Andine a continuat să scadă (cu 1% față de anul precedent), fiind al doilea an consecutiv caracterizat printr-o astfel de evoluție. Această situație a fost menținută de perpetuarea dificultăților în promovarea integrării regionale, a problemelor legate de dimensiunea socială, politică, culturală a procesului integraționist, a integrării fizice, a aspectelor legate de soluționarea problemelor de frontieră și a celor conexe strategiilor de dezvoltare durabilă. Acesta a fost concluzia celei de a XIV-rea reuniuni a Consiliului Prezidențial Andin de la Quirama din 2003.

Evoluția comerțului intra-andin în anii 2002 și 2003 a fost total opusă expansiunii înregistrate în anii '90. Scăderea exporturilor intra-andine a afectat structura productivă a unor sectoare înalt dependente de piața sub-regională (industria auto, chimică, a motoarelor, industria textilă, agricultura – îndeosebi piața bananelor și a citricelor).

Cele mai dramatice consecințe au fost înregistrate de Bolivia, Columbia, Peru și Venezuela; doar Ecuador și-a majorat exporturile în intervalul 2002-2003. Trebuie făcută mențiunea că în cazul Ecuadorului, nivelul înalt al exporturilor intra-comunitare din 2003 s-a datorat unui preț avantajos al petrolului, care s-a menținut la un nivel ridicat.

Cele mai afectate țări din grupare au fost Columbia și Venezuela. Reducerea fluxurilor comerciale sub-regionale a fost afectată de scăderea cererii pe piața venezueleană, datorită dificultăților apărute ca urmare a creșterii restricțiilor în calea importurilor și datorită controlului valutar istaurat de guvern.

Comerțul intra-comunitar a început să crească abia în a doua jumătate a anului 2003, dar nu a reușit să recupereze performanța istorică de 5,7 mild. USD, înregistrată în anul 2001.

Criza din Venezuela a generat contractarea exporturilor partenerilor săi comunitari cu valori cuprinse între 10%-38%. Cu toată reducerea de volum a schimburilor intra-zonale, comerțul bilateral Columbia-Venezuela au continuat să reprezinte o cotă importantă a comerțului intra-grupare (25,5%).

Schimbări semnificative s-au produs în cadrul schimburilor comerciale dintre Columbia și Ecuador și dintre Ecuador și Peru, în sensul majorării ponderii schimburilor bilaterale în totalul fluxurilor intra-regionale.

Conturarea acestor trei seturi de parteneri (Columbia-Venezuela, Columbia-Ecuador, Ecuador-Peru) s-a datorat izolării pieței venezuelene, creșterii exporturilor Columbiei către Ecuador și Peru în 2002 și 2003, majorării exporturilor peruviene către Columbia și Ecuador și a exporturilor ecuadoriene către Peru (așa cum se poate remarca și în tabelul nr.8.

Tabelul nr. 8: Comunitatea Andină: situația comerțului intra-regional în anul 2003 (milioane dolari / %)

2003	milioane dolari						% in total					
	Bolivia	Colombia	Ecuador	Peru	Venezuela	CAN	Bolivia	Colombia	Ecuador	Peru	Venezuela	CAN
Bolivia		170	10	89	156	425		3.4	0.2	1.8	3.1	8.5
Colombia	35		778	383	690	1 886	0.7		15.6	7.7	13.8	37.8
Ecuador	5	345		631	53	1 035	0.1	6.9		12.7	1.1	20.8
Peru	103	184	151		100	537	2.1	3.7	3.0		2.0	10.8
Venezuela	4	582	288	228		1 105	0.1	11.7	5.8	4.6		22.1
Comunitatea Andina (CAN)	148	1 281	1 227	1 330	999	4 988	3.0	25.7	24.6	26.7	20.0	100.0

Sursa: UN/ECLAC Studies/ „Regional Integration in Latin-America and the Caribbean, 2002-2003”:

<http://www.eclac.org/publicaciones/Comercio/1/LCG2221PI/PANI02-03CHAPTER%202.pdf>

În 2003, comerțul dintre Columbia și Ecuador s-a concentrat pe mărfuri industriale, în principal fier și oțel, produse chimice, hârtie. Acestea reprezentau 30% din comerțul reciproc. Industria autoturismelor a înregistrat o pondere de 28% în anul 2002, iar după declanșarea crizei din Venezuela, din perioada ianuarie-iulie 2003, exporturile de autoturisme ale Columbiei în Ecuador s-au diminuat cu 56%.

Exporturile Ecuadorului către Columbia au scăzut și ele (principalele produse ecuadoriene exportate au fost: autoturisme cu destinație turistică, zahăr, pește, legume și fructe).

Comerțul dintre Columbia și Venezuela este dominat o înaltă complementaritate industrială. Produsele industriale reprezintă 88% din totalul mărfurilor tranzacționate în cadrul schimburilor reciproce, în special bunuri manufacturate intermediare, acestea fiind și cele mai

dinamice sectoare, urmate de industria alimentară, textile și industria farmaceutică.

Exportul dinspre Ecuador și Venezuela către Peru, și într-o mai mică măsură dinspre Columbia către Peru, este dominat de petrol nerafinat, uleiuri industriale, fier și oțel. Alte produse exportate de Columbia și Ecuador către Peru au fost: minereuri bituminoase, zahăr (din sfeclă și din trestie de zahăr) și bunuri de folosință îndelungată. Peru a furnizat cupru prelucrat, zinc și făină de pește către Columbia și tricotaje și textile, alimente și dispozitive de uz casnic către Ecuador. Principalele produse exportate de Peru către Venezuela au fost: textile, urmate de cilindri industriali, zinc și fire de cupru.

Comerțul Boliviei cu Columbia, Peru și Venezuela, și într-o mai mică măsură cel cu Ecuadorul, a fost dominat de produse agricole sau ale industriei ușoare precum: ulei de soia, făină de soia, lapte praf, zahăr (din sfeclă și trestie). Statistic vorbind, cota Boliviei în cadrul comerțului intra-grupare a fost de 9% în cadrul importurilor și 3% în cadrul exporturilor.¹

Bibliografie:

ALADI, *Studiul nr.129 / 2000*:
<http://www.aladi.org/nsfweb/MenuPagsInternas/MarcosBuscador.htm>

ALADI, "Acerca de ALADI/ Presentacion" : www.aladi.org

Comunidad Andina, „Quienes Somos?”:
<http://www.comunidadandina.org/quienes.asp>

¹ UN/ECLAC Studies/ „Regional Integration in Latin-America and the Caribbean, 2002-2003”:
<http://www.eclac.org/publicaciones/Comercio/1/LCG2221PI/PANI02-03CHAPTER%202.pdf>

Comunidad Andina, *Tratados y Protocolos*:
www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/acuerdo.htm

Comunidad Andina, *Acuerdo de integracion subregional andino- “Acuerdo de Cartagena”* :
<http://www.comunidadandina.org/normativa/tratprot/acuerdo.htm>

Documentos de Comunidad Andina, Secretaria General, „35 de Anos de Integracion Economica y Comercial – un balance para los paises andinos”:
<http://www.comunidadandina.org/documentos/docSG/SGdt247.pdf>

UN/ECLAC Studies/ „Regional Integration in Latin-America and the Caribbean, 2002-2003”:
http://www.eclac.org/publicaciones/Comercio/1/LCG2221PI/PAN_I02-03CHAPTER%202.pdf

Camelia CANDIDATU, Lector universitar, Dr., Catedra de Relații Economice Internaționale, Academia de Studii Economice, București.

